

« zurück blättern vor »

FRASUNEK subst. m., ab 1524; auch *fransunek*, *fras*, *frasonek*, *frasunk*, *fresunek*, *fresunk*; ‘Kummer, Sorge’ – ‘troska, kłopot, zmartwienie’:
1500–1547 LibLeg 11/173v, SPXVI *nyechczanzc ye⁹⁰ mczi trvdnoſczy fraſunkv dlya rzeczi rownich zadawacz*. o 1541 RejPs 51v, SPXVI *oni náfmiwce ludzcy [...] nieprzeſtáwáli ná mię zaocznie zgrzytác zębámi náfmiwáiác ſie zfráfunkow moich*. o 1551 MurzNT 21, SPXVI *zyszcze i sám ſiebie i nieprzyiaciela ſwego i dziwnych fraſunków widzie*. o 1561 Leop Philipp 2/28, SPXVI *Tym ſpieſfniey iem go tedy poſlat: ábyſcie ſie záſ rozrádowáli wyzrzwafſy go / á iabym teſ był bez fráſunku [ſine triftitia]*. o 1563 BibRadz Job 14/1, SPXVI *CZłowiek národzony z niewiáſty ieſt bárzo krotkich dni á peten ieſt fráſunkow [repletur multis miſeriuſ]*. o 1578 Oczko 24, SPXVI *áby ten co do tákich wód iedzie / [...] ták ie [ſerce ſwe] zrzádzíl / iákoby w niém fráſunkowi / áni myſli niepotrzebnéy mieyſcá nic niebyto*. o 1584 KochFr 98, SPXVI *zyczysz mi tego / Abych prze cię wzywał fráſunku wiecznego*. o 1584 KochFr 74, SPXVI *Nápiſatemci krom rozmyſtu wſzego Ten rym niegłádki / zkąd byſ ſercá mego Fráfunk poznátá / y myſł utrapioná*. o 1600 KlonWor 66, SPXVI *Więc pod tytułem Práwá ſztuki wypráwiamy: I ſzkody / y fráſunku ludzi nábáwiamy*. o 1607 ManTobPhr 41, SP17 *Kázdy ma ſwoi fráſunek*. o (vor 1673) 1930 Oble. 51 *Ile gdy chciał mieć zwierzchnoſć nad klasztorem, / Nizli pociechá, a lubo juſ skronie čiſkał z fraſunku, myſłác o obronie / Przedtým Kordecki*. o 1679 GdacPan 114, SP17 *Trzebá umrzeć, nie tylko Chudzinom, ktorých [...] fráſunki gryſzú*. o (1690–1695) Mitte 18. Jh. SHPas 158v *Umorzył byſ był fraſunkiem wuiaszka gdybys ieſzcze był dzis nieprzyiechał*. o 1697 Bratk.U. 4b, L *Nie tucz y trunek, kiedy fraſunek*. o (1721) 1724 VadeMed 171, SP17 *tákże przychodzú mdłoſci z boiaſni, z fráſunku, zbytniey apreheſny*. o (1766) 1936 Baka 846 *Ból ſerce ſciſnie, gdzie grzech dolega w parze z fraſunkiem*. o (†1796) 1804 Narusz.Wiersze I 37, DOR *Kogo na wyſzym ſtopniu ſzczęſcie poſadziło, temu wiécej fraſunków i troſk przyczyniło*. o (1853) 1900 Kaczk.Murd. I 23, DOR *Ten fraſunek tak głęboko poczúł dojmowác, zem juſ ani po nocach nie ſypiał, ani we dnie nie miał chętki do pracy, ani apetytu do ſtrawej codziennej*. o [LBel.] (1903) 1948 Gomul.Miecz. I 50, DOR *Udał ſię do bratowej, aby ją w ciężkim fraſunku pocieſzac*. – (SŁA), SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR (przeſtarz.). o **Var:** *fransunek* subst. m., [einzQu.] 1761 Leszcz.H.S. 436, L – nur SW (m.u.); *fras* subst. m., 1583 GilPos, SPXVI o [LBel.] 1924 Mar Kaw. 52, WIECZ – SPXVI, L, SWIL (nieuž.), SW (stp.); *frasonek* subst. m., [hapax] 1888 Gom.Przy 180, WIECZ; *frasunek* subst. m., 1541 RejPs 51v, SPXVI o [LBel.] (1903) 1948 Gomul.Miecz. I 50, DOR – (SŁA), SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW (przeſtarz.), DOR; *frasunk*

subst. m., 1545 RejJóz, SPXVI o 1780 Kopcz Przyp II 236, MAY – SPXVI, Sw (stp.); *fresunek* subst. m., 1558 LubPs, SPXVI – nur SPXVI; *fresunk* subst. m., 1547 Mal-Def 65R, PUZ o [LBel.] 1566 RejPos 26, SPXVI – (SŁA), SPXVI, L (zan.), Sw (stp.). ◊ **Etym: 1**) mhd. **vrëzzunge* ‘Kummer, Harm, Qual’. **2**) frühnhd. **Fressung* ‘Zustand des Geplagt-Seins, des Ärgers, zum mhd. *verëzzen* v. refl. ‘sich abhärmen, quälen, plagen’ (LEX); frühnhd. *sich fressen* ‘sich grämen, in Ärger verzehren’ (GÖT)’. ❖ Auch wenn weder mhd. *vrëzzunge* noch (früh)nhd. *Fressung* in den Wörterbüchern verzeichnet sind, handelt es sich um eine Form, die jederzeit generierbar war. Auch beweist atsch. bzw. mtsch. *fresuňk* (MACHEK ES) das Vorhandensein einer deutschen Form in der gleichen Bedeutung. Diese seltene und wohl späte Form (fehlt bei GEBAUER) kann höchstens auf die gleiche Art ein Vorbild für *frasunek* gewesen sein wie atsch. *fresovati* für *frasować*. Eine polnische Ableitung von *frasować* ist zwar möglich (so SŁAWSKI SE), sie müßte aber jünger und damit im 16. Jh. weniger häufig sein (zu den numerischen Verhältnissen s. ↑*frasować sie*). So kann eine direkte Entlehnung aus dem Deutschen nicht ausgeschlossen werden.
– Heute wird das Wort wohl nur literarisch verwendet.

« zurück blättern vor »